

Comentariul operei literare O scrisoare pierduta de Ion Luca Caragiale

Capodopera a dramaturgiei nationale, O scrisoare pierduta (1884), comedie in patru acte, evoca viata publica si de familie de la sfarsitul secolului trecut.

Actiunea se desfasoara in "capitala unui judet de munte" (numele localitatii nefiind specificat, situatia poate fi generalizata), pe fundalul unei agitate campanii electorale, intre avocatul Nae Catavencu si grupul fruntas al conducerii locale (Zaharia Trahanache, stefan Tipatescu) izbucneste un conflict iscat de pierderea unei scrisori de amor pe care prefectul Tipatescu i-o adresase sotiei lui Trahanache, Zoe.

Dornic de parvenire, Catavencu recurge la santaj pentru a obtine candidatura, instrumentul acestuia fiind tocmai scrisoarea.

Dar cand Zoe, Tipatescu si Trahanache se hotarasc sa il aleaga pe adversar, pe lista candidatilor este trecut, din ordinul autoritatilor de la centru, un nume necunoscut: Agamita Dandanache.

Ghemul intamplarilor se incalceste foarte tare in actul al III-lea, dar solutia vine de la politaiul Pristanda, care pune la cale un scandal menit sa-l anihileze pe Catavencu. In teribila incaierare acesta isi pierde palaria si, o data cu ea, scrisoarea, devenind astfel inofensiv, nevoit sa accepte patronajul "coanii Zoitichii". De fapt, Nae Catavencu vede in aceasta atitudine o alta modalitate de a parveni.

Lucrurile se limpezesc lent dar sigur in actul al IV-lea, cand eroii fac abstractie de "micile pasiuni" si toata lumea se impaca.

O scrisoare pierduta atrage atentia si prin arta compozitiei. Scriitorul creeaza un conflict fundamental - pierderea scrisorii -, care da unitate operei, dar si altele secundare iscate, de exemplu, de alerta cuplului Farfuridi-Branzovenescu, care se tem ca nu sunt considerati membri marcanti ai partidului lor, pe care il apara cu fanatism, sau de aparitia lui Dandanache, care incurca situatia.

Pe parcurs, complicatiile se amplifica din ce in ce mai tare si aceasta accentuare gradata este un procedeu artistic cunoscut sub numele de tehnica bulgarelui de zapada, ce rezulta din repetitia, evolutia inversa si interferenta diverselor serii de personaje aflate in conflict.

Repetitia este asigurata prin revenirea Cetateanului turmentat, a carui aparitie nu rezolva conflictul pana in momentul cand este gasita scrisoarea.

Exista si o evolutie inversa a evenimentelor fata de momentul initial. Astfel, Catavencu, care la inceput era stapan pe situatie, este invins, iar grupul Zoe, Trahanache, Tipatescu triumfa, in ciuda

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

dificultatilor pe care le-a avut de infruntat.

La randul ei, interferenta personajelor din final conduce la aplanarea tuturor conflictelor. Eroii sunt multumiti de ceea ce au obtinut si mai ales sunt mandri de imaginea pe care fiecare si-o faureste despre propria persoana.

Dar Caragiale nu se remarca numai prin arta de a compune, el este si cel mai mare creator de caractere din literatura romana. Ca orice personaj de factura clasica, eroii sai sunt dominati de o trasatura; acest fapt insa nu presupune o lipsa de interes pentru omul social, culoarea locala sau pentru particularitatile psihice si de limbaj.

Referindu-se la tipurile caragialiene, Pompiliu Con-stantinescu le clasifica in: tipul incornoratului (Trahanache, Craanel, Pompon, Dumitrache), tipul primului amoret (Tipatescu, Chiriac, Nae Girimea, Rica), tipul cochetei si al adulterinei (Mita, Zoe, Zita, Veta, Didina), tipul functionarului (Catindatul), tipul demagogului (Catavencu, Farfuridi, Dandanache), tipul confidentului (Efimita), tipul raisonneu-rului (Nae Ipingescu, Branzovenescu), tipul servitorului (Pristanda), tipul cetateanului (Conu Leunida, Cetateanul turmentat).

Autorul alege ca modalitati de caracterizare: faptele, gesturile, atitudinea si "actiunile lor. La conturarea personalitatii acestora mai contribuie onomastica, limbajul si caracterizarile facute de catre alte personaje. De exemplu, Trahanache il caracterizeaza pe Tipatescu, iar Pristanda pe Catavencu, dar si pe Tipatescu ("mosia-mosie, fonctia-fonctie, coana Joitica-coana Joitica, trai neneaco, pe banii lui Trahanache").

Universul piesei este populat de numeroase personaje aflate intr-o continua agitatie, prin care fiecare urmareste sa isi atinga un scop determinat. Avand convingerea ca oamenii sunt turnati dupa calapoade diferite, dramaturgul isi inzestrea eroii cu trasaturi distincte. Astfel, nenea Zaharia este un vanitos inselat, un inraiat de o viclenie rudimentara (la santajul lui Catavencu pregateste un contrasantaj); posedand o gandire plata, este capabil sa se entuziasmeze de o expresie de genul "intr-o societate fara moral si fara printipuri, care va sa zica ca nu le are".

Temperamentul sau domol, intr-un fel si el expresie a sireteniei, este sugerat de ticul verbal "ai putintica rabdare", dar si de numele care creeaza ideea de tergiversare, de zahariseala (trahanaua este o coca moale). Are capacitatea de a se adapta dupa cum ii dicteaza "enteresul" sau ordinelor celor "de la centru". Prezidentul "atator comitete si comitii" este incadrat in seria incornoratului simpatic, deoarece refuza cu fermitate sa creada in autenticitatea scrisorii de amor.

stefan Tipatescu, prefectul judetului, este tipul junelui-prim, dominat de un puternic orgoliu, cu o gandire medievala.

Zoe Trahanache, la randul sau, este cea mai distinsa figura feminina din teatrul lui Caragiale. Este voluntara si autoritara. Cand isi da seama ca trebuie sa il voteze pe Catavencu, ea il ameninta pe Tipatescu: "Eu il aleg, eu si cu barbatul meu!".

Referindu-se la numele tandemului Farfuridi-Branzo-venescu, Ibraileanu observa ca au rezonante

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

culinare. Farfuridi este" un demagog, tipul prostului fudul, iar Branzovenescu devine ecoul acestuia.

Nae Catavencu, avocat, directorul ziarului Racnetul Carpatilor, demagog si el, este un ambitios fara tenacitate, asa se explica evolutia defavorabila a situatiei lui.

Pe Agamita Dandanache il surprinde autorul foarte bine in afirmatia: "am gasit un personaj mai prost ca Farfuridi si mai canalie decat Catavencu".

In ceea ce il priveste pe Cetateanul turmentat, acesta este simpatic, dar nu si inocent (inainte de a da scrisoarea "andrisantului", o deschide si o citeste la lumina unui felinar); iar politaiul Pristanda, fire slugarnica, se ghideaza in viata dupa principiul sotiei: "Ghita, Ghita, pupa-l in bot si papa-i tot ca satulul nu crede la al flamand!".

Intentia vadita cu care Caragiale scrie O scrisoare pierduta, ca de altfel si celelalte comedii, este de a satiriza. Arma cea mai potrivita este umorul. Iata de ce "rasul sau este vitriolant, pornit dintr-o sacra manie" (Al. Paleologu).

Sursele comicului sunt variate.

Mai intai izvoraste din existenta unor fapte neprevazute si a unor cupluri inedite: Farfuridi-Branzovenescu sau triumphiul conjugal Zoe-Tipatescu-Trahanache. In cazul acesta este vorba de un comic al situatiilor.

Exista si un comic al intentiilor, care isi trage sevele din atitudinea autorului fata de propriile personaje. El se simte atras fata de ele, dar nu ezita sa le pedepseasca atunci cand devin ridicole.

Remarcam apoi comicul caracterelor. Ca si in comedia clasica, in O scrisoare pierduta sunt caractere comice: demagogul, fudulul, prostul, arivistul, pacalitorul pacalit, mincinosul, laudarosul etc.

In studiul Nume proprii in opera lui Caragiale, Ibraileanu sublinia ca aceste personaje memorabile "fac concurenta starii civile". El se referea la puterea de sugestie a onomasticii, numele fiind inca un prilej pentru rasul sarcastic. Astfel, Trahanache sugereaza amanarea, Catavencu vine de la "cata", Pristanda de la un joc moldovenesc in care se bat pasii pe loc, fara sa se ajunga niciunde.

In al patrulea rand, exista si un comic de limbaj. Unele cuvinte sunt pronuntate gresit ("famelie", "andri-sant"); este utilizata etimologia populara ("scrofulos", "capitalisti" pentru locuitori ai Capitalei); alteori, termenii isi pierd proprietatea: "liberschimbist" inseamna pentru Catavencu "elastic in gandire".

Sunt incalcate regulile gramaticale si ale logicii. De aici polisemia ("ne-am racit impreuna"), contradictia in termeni ("12 trecute fix"), nonsensul ("sa se revizuiasca primesc! dar atunci sa nu se schimbe nimica..."), truismele - adevarurile evidente ("un popor care nu merge inainte sta pe loc"), expresiile tautologice ("intrigi proaste"), constructiile prolixice si asociatiile incompatibile ("industria

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

romana este admirabila, sublimala, dar lipseste cu desavarsire").

Umorele sunt obtinute si prin repetitia obsedanta a unor expresii ("ai putintica rabdare", "curat murdar", "curat constitutional", "curat condei"), precum si din interferenta stilurilor (Catavencu i se adreseaza lui Pristanda intr-un mod ceremonios. Dandanache isi tine discursul in fata multimii care il aclama pe un ton familiar, se balbaie, iar frazele sunt incoerente).

Asadar, umorul celui mai mare dramaturg roman "este inefabil ca si lirismul eminescian" (George Calinescu), un umor care face ca opera, pe care Maiorescu o compara cu o padure formata din arbori inalti, tufisuri si fire de iarba, fiecare planta avand farmecul ei, sa se remarce printr-o incontestabila viabilitate.

Concluzionand asupra valorii dramaturgiei lui Caragiale, se confirma aprecierea potrivit careia scriitorul este "un fel de Moliere al romanilor".

G. Calinescu sublinia faptul ca teatrul lui Caragiale este plin de ecouri memorabile, comparand teatrul cu un spectacol de opera italiana al lui Verdi, scene de la care publicul continua sa fredoneze o melodie sau sa rosteasca sintagme din opera lui Caragiale.

Titu Maiorescu, in studiul din 1885 Comediile d-lui Caragiale, avea sa sublinieze modernitatea comicului de factura universala reiesit din sistemul de relatii psiho-sociale prin excelenta.

Subliniind inaltarea prin arta, T. Maiorescu remarca subtilitatile lui Caragiale de a caracteriza "spoiala civilizatiei".

Alexandru Paleologu afirma: "Spiritul lui Caragiale a exercitat in societatea noastra o actiune socratica".

De asemenea, critica si istoria literara retin in ceea ce priveste valoarea dramaturgiei lui Caragiale si un fel de eufonie lingvistica, care ascunde de fapt semnificatii profunde ale operei.

Originalitatea comicului la Caragiale tine de combinarea inimitabila a tuturor mijloacelor artistice.